

16. 7. 2010

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Právnícká osoba jako spotřebitel? Už ne

Zákonem č. [155/2010](#) Sb., který nabude účinnosti od 1. srpna 2010, se kromě jiných změn změnila definice spotřebitele jak v zákoně o ochraně spotřebitele, tak v občanském zákoníku.

Doposud byla definice spotřebitele v českém právu nejednotná. Občanský zákoník definoval spotřebitele jako „osobu, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti“ a zákon č. [634/1992](#) Sb. o ochraně spotřebitele definoval spotřebitele jako „fyzickou nebo právnickou osobu, která nakupuje výrobky nebo užívá služby za jiným účelem než pro podnikání s těmito výrobky nebo službami“.

Naproti tomu zákon č. [321/2001](#) Sb. o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru a o změně zák. č. [64/1986](#) Sb. v platném znění, definuje spotřebitele v ustanovení § 2 písm. b) jako „fyzickou osobu, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti a v jejíž prospěch je spotřebitelský úvěr sjednáván“. Tato definice, která přiznává spotřebitelskou ochranu pouze fyzickým osobám, se však aplikuje pouze pro účely tohoto zákona.

Definice v zákoně o ochraně spotřebitele i v občanském zákoníku umožňovaly považovat za spotřebitele také právnickou osobu. Právníckých osob, které nejsou podnikateli a nemohou tak z povahy věci jednat v rámci obchodní či jiné podnikatelské činnosti, je přitom celá řada. Mezi klasické příklady je možno uvést například občanská sdružení, nadace, obecně prospěšné společnosti, společenství vlastníků jednotek atp.

Po změně provedené výše uvedeným zákonem bude v českém právním řádu platit, že spotřebitelem je pouze fyzická osoba. Právnícké osoby proto ztratí ochranu, kterou jim právní řád doposud přiznával. Důvodová zpráva k provedeným změnám uvádí, že zákon upravuje „definici spotřebitele tak, aby odpovídala současnému evropskému spotřebitelskému právu. Pojem spotřebitel se po určitou dobu vyvíjel, avšak v současnosti je striktně omezen pouze na fyzickou osobu, která jedná za účelem, který nesouvisí s jejím podnikáním nebo povoláním.“

Komunitární právo, resp. judikatura Evropského soudního dvora (ESD), skutečně považuje za spotřebitele pouze fyzickou osobu.[1] Vzhledem k tomu, že transponované směrnice vycházely až doposud z principu minimální harmonizace, členské státy mohly poskytnout spotřebitelskou ochranu i právnickým osobám. Takový výklad plynul z logiky fungování komunitárního práva. Z judikatury ESD z poslední doby ovšem vyplynul spíše názor opačný a ESD odmítl možnost členského státu poskytnout spotřebitelskou ochranu též právnickým osobám.[2] Směřování komunitárního práva k ochraně spotřebitele jako výhradně fyzické osoby je třeba vnímat také s ohledem na jeho příklon k principu maximální harmonizace[3], jež je nově určujícím principem v oblasti ochrany spotřebitele. Z tohoto pohledu se zdá změna občanského zákoníku i zákona o ochraně spotřebitele jako krok, který je v souladu s evropskými trendy. Otázkou však je, zda je nastavený trend správný.

Ochrana spotřebitele byla vždy postavena na principu ochrany slabší smluvní strany. Proto součástí definice spotřebitele bylo a stále je nejednání v rámci podnikatelské či obchodní činnosti. Z této definice je patrný důraz právě na to, že spotřebitel jako neprofesionál, je proti profesionálnímu podnikateli ve faktické nevýhodě, „a to s ohledem na okolnosti, za nichž dochází ke kontraktaci, s ohledem na větší profesionální zkušenost prodávajícího, lepší znalost práva a lepší dostupnost

právních služeb a konečně možnost stanovovat smluvní podmínky jednostranně cestou formulářových smluv.“[4] Právo se tak snaží tuto faktickou nevýhodu vyrovnat zvýšenou ochranou spotřebitele, která se projevuje například zakotvením některých zvláštních povinností podnikatelů vůči spotřebitelům či naopak některých zvláštních práv spotřebitelů.

Posuzování toho, zda subjekt jedná v rámci podnikatelské či jiné obchodní činnosti není v praxi mnohdy vůbec jednoduché. Dle mého názoru si však nelze „pomáhat“ zjednodušujícím výkladem, že fyzická osoba je spotřebitelem a právnická osoba nikoliv. Důvodová zpráva uvádí, že „za slabší stranu nelze považovat právnickou osobu, neboť u ní lze očekávat v jednáních vyšší míru profesionality než je tomu u spotřebitele v užším slova smyslu.“ S tímto závěrem je možné polemizovat, neboť nepodnikatelská právnická osoba má mnohdy stejnou faktickou nevýhodu, jako kterýkoliv běžný spotřebitel.

Daná změna však nebude mít efekt, kterého se dost možná mnoho nepodnikatelských právnických osob obávalo. Dle důvodové zprávy „úroveň ochrany právnických osob zůstává i nadále na vysoké úrovni, neboť minimální standardy ochrany slabší strany jsou dostatečné jak v občanskoprávních vztazích, tak v případě úpravy dle Obchodního zákoníku.“ Je pravdou, že nepodnikatelská právnická osoba nebude moci například využít ustanovení o odstoupení od smlouvy uzavřené prostřednictvím prostředků komunikace na dálku, neboť právo na odstoupení má pouze spotřebitel. Naproti tomu práva z odpovědnosti za vady prodané věci dle § 622 občanského zákoníku se budou stále řídit ustanoveními občanského zákoníku, protože tato práva jsou stanovena kupujícímu a nikoliv spotřebiteli.

Nepodnikatelská právnická osoba se tak touto změnou nedostává automaticky pod režim obchodního zákoníku, ale na její závazkové vztahy se bude stále aplikovat občanský zákoník. Aplikace obchodního zákoníku na smluvní závazkový vztah nepodnikatelské právnické osoby tak bude možná stále pouze na základě dohody dle § 262 obchodního zákoníku s tím, že jestliže taková dohoda bude směřovat ke zhoršení právního postavení účastníka smlouvy, který není podnikatelem, je neplatná.

Lze jen doufat, že úroveň ochrany nepodnikatelských právnických osob se nebude dále snižovat.

Mgr. Tomáš Palla,
spolupracovník SOS – Sdružení obrany spotřebitelů, o.s.

[1] Viz např. rozsudek Evropského soudního dvora C 541 a 542/99 - Cape Snc. v. Idealservice Srl a Idealservice MN RE Sas v. OMAI Srl ze dne 22. 11. 2001

[2] Viz TOMÁŠEK, M. Pokračování evropské diskuse o pojmu „spotřebitel“, Evropské právo 10/2003, str. 8-11

[3] Tento princip byl využit například v nové směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS

a bude pravděpodobně využít i v rámci nové směrnice o právech spotřebitele
[4] Viz např. náleží Ústavního soudu ČR II. ÚS 3/06 ze dne 6. 11. 2007

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Rozdělení společného jmění manželů v případech výdělečné činnosti pouze jednoho z manželů](#)
- [Oběť znásilnění má nárok na peněžitou satisfakci](#)
- [Digitalizace AML povinností: jak technologie mění plnění povinností pro tisíce povinných osob](#)
- [\(Ne\)vypořádání předmětu řízení u soudního smíru](#)
- [Nové limity opatrovnického rozhodování v judikatuře ESLP a Ústavního soudu](#)
- [Mimosmluvní odměna při společném zastupování více osob](#)
- [Nepřiznané koalice](#)
- [Společnost s podíly 50:50 - právní rizika patových situací a jejich smluvní řešení](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 34: Jednání za společnost - prokura](#)
- [Jak nastavit smlouvy s dodavateli podle nové právní úpravy kybernetické bezpečnosti?](#)
- [Vada koupené věci - kdy zjištěné nedostatky zakládají kupujícímu práva z vadného plnění a kdy nikoliv?](#)